

Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi
Journal of History Culture And Art Research

E-ISSN: 2147-0626 CİLT/VOLUME: 15/2 • 180-205

KARABÜK İLİ ESKİPAZAR İLÇESİ HAMZALAR KÖYÜ BÜRNÜK MAHALLESİ GELENEKSEL KONUTLARININ MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Architectural Characteristics of Traditional Houses in Bürnük Neighborhood, Hamzalar Village, Eskipazar District, Karabük Province

Elif Çetin

Öğr. Gör., Karabük Üniversitesi, Safranbolu
Başak Cengiz Mimarlık Fakültesi, Mimarlık
Anabilim Dalı, Karabük, Türkiye
Lecturer, Karabük University, Safranbolu
Başak Cengiz Faculty of Architecture,
Department of Architecture, Karabük,
Türkiye
elifcetin@karabuk.edu.tr
 0000-0003-2037-9807

Büşra Arslan

Dr. Y. Mimar, Karabük, Türkiye
PhD, Architect, Karabük, Türkiye
busraarslan176@gmail.com
 0000-0002-6224-6079

Makale Bilgisi/Article Information

Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Received: 22.07.2026
Kabul Tarihi / Accepted: 19.10.2026
Yayın Tarihi / Published: 20.10.2026

Atıf: Çetin, Elif – Arslan, Büşra. “Karabük İli Eskipazar İlçesi Hamzalar Köyü Bürnük Mahallesi Geleneksel Konutlarının Mimari Özellikleri”. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi* (TAKSAD) 15/2 (2026), 180-205
<https://doi.org/10.5281/zenodo.23497670>

Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi/This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Yayıncı/Publisher: Karabuk University • <https://dergipark.org.tr/tr/pub/taksad>

KARABÜK İLİ ESKİPAZAR İLÇESİ HAMZALAR KÖYÜ BÜRNÜK MAHALLESİ GELENEKSEL KONUTLARININ MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Öz:

Geleneksel kırsal konutlar, bulundukları coğrafyanın doğal çevre koşullarını, yerel yapı malzemelerini, yapım tekniklerini ve toplumsal yaşam biçimini yansıtan önemli kültürel miras unsurlarıdır. Anadolu'nun farklı bölgelerinde görülen kırsal yerleşimler, çevresel ve sosyo-kültürel koşulların etkisiyle farklı mimari karakterler geliştirmiştir. Karabük ilinin Eskipazar ilçesine bağlı Hamzalar köyü Bürnük Mahallesi de geleneksel kırsal konut dokusunu önemli ölçüde koruyabilmiş yerleşimlerden biridir. Buna karşın yerleşimin geleneksel konutlarına ilişkin ayrıntılı mimari incelemeler oldukça sınırlıdır. Bu çalışma, Bürnük Mahallesi'nde yer alan geleneksel konutların plan özelliklerini, yapım sistemlerini, yapı malzemelerini, cephe düzenlerini ve iç mekân özelliklerini inceleyerek mimari karakterlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında geleneksel Türk konutu ve kırsal mimari üzerine yapılan çalışmalar incelenmiş, ardından Bürnük Mahallesi'nde geleneksel konut özelliği gösteren 15 konut saha çalışmaları kapsamında gözlem ve fotoğrafla belgelenmiştir. İç mekânlarına erişim sağlanabilen üç konut ise plan kurgusu, yapım sistemi, yapı malzemeleri, cephe düzeni ve iç mekân özellikleri bakımından ayrıntılı olarak incelenmiştir. İncelemeler sonucunda konutların eğimli arazi koşullarına uyum sağlayacak biçimde konumlandığı, zemin katların ağırlıklı olarak ahır, depo ve diğer servis mekânlarına, üst katların ise yaşam alanlarına ayrıldığı belirlenmiştir. Yapılarda yığma taş ve ahşap karkas sistemlerin birlikte kullanıldığı, bazı örneklerde ise taşıyıcı sistemin tamamen ahşap karkastan oluşturulduğu görülmüştür. Ayrıntılı olarak incelenen konutlarda köşe sofalı ve iç sofalı plan düzenlerinin bulunduğu, sofa mekânının yörede "çardak" olarak adlandırıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca çıkma biçiminde düzenlenen hela ve yıkanma mekânları, ahşap kapı ve pencere doğramaları ile ocak, yüklük, gusülhane, sedir ve çiçeklik gibi geleneksel iç mekân elemanlarının önemli ölçüde özgünlüğünü koruduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte bazı yapılarda bakımsızlık, malzeme bozulmaları ve sonradan gerçekleştirilen müdahalelere bağlı değişiklikler gözlenmiştir. Araştırma sonucunda Bürnük Mahallesi'nin, Eskipazar ilçesinin geleneksel kırsal konut mimarisini özgün biçimde yansıtan yerleşimlerden biri olduğu ortaya konulmuştur. Yerleşimin mimari özelliklerinin belgelenmesi, geleneksel yapı kültürünün kayıt altına alınması ve gelecek kuşaklara aktarılması açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel konut, kırsal mimari, Hamzalar köyü, Eskipazar, Karabük.

ARCHITECTURAL CHARACTERISTICS OF TRADITIONAL HOUSES IN BÜRNÜK NEIGHBORHOOD, HAMZALAR VILLAGE, ESKİPAZAR DISTRICT, KARABÜK PROVINCE

Abstract:

Traditional rural houses are important elements of cultural heritage that reflect the natural environmental conditions, local building materials, construction techniques, and social way of life of the regions in which they are located. Rural settlements in different regions of Anatolia have developed distinct architectural characteristics under the influence of environmental and socio-cultural conditions. Bürnük Neighborhood of Hamzalar Village, located in the Eskipazar District of Karabük Province, is one of the settlements that has largely preserved its traditional rural housing fabric. However, detailed architectural studies on the traditional houses of the settlement remain limited. This study aims to reveal the architectural characteristics of the traditional houses in Bürnük Neighborhood by examining their plan features, construction systems, building materials, façade arrangements, and interior characteristics. Within the scope of the research, studies on traditional Turkish houses and rural architecture were reviewed, followed by fieldwork in Bürnük Neighborhood, where 15 houses exhibiting traditional housing characteristics were documented through observation and photographic documentation. Three houses whose interiors could be accessed were examined in detail in terms of their plan configurations, construction systems, building materials, façade arrangements, and interior characteristics. The investigations revealed that the houses were positioned in accordance with the sloping topography, with the ground floors predominantly allocated to barns, storage areas, and other service spaces, while the upper floors were used as living spaces. The houses were found to employ masonry stone and timber-frame construction systems together, while in some examples the structural system was composed entirely of timber framing. The detailed examination of the houses revealed corner-sofa and inner-sofa plan arrangements, while the sofa space is locally referred to as "çardak." In addition, projecting toilet and washing spaces, wooden door and window frames, and traditional interior elements such as fireplaces (ocak), built-in cupboards (yüklük), bathing niches (gusülhane), built-in seating platforms (sedir), and flower niches (çiçeklik) were found to have largely retained their original characteristics. However, deterioration due to neglect, material decay, and alterations resulting from later interventions were also observed in some buildings. As a result of the research, Bürnük Neighborhood was identified as one of the settlements that distinctly reflects the traditional rural housing architecture of Eskipazar District. Documenting the architectural characteristics of the settlement is important for recording the traditional building culture and transmitting it to future generations.

Keywords: Traditional house, rural architecture, Hamzalar Village, Eskipazar, Karabük.

KARABÜK İLİ ESKİPAZAR İLÇESİ HAMZALAR KÖYÜ BÜRNÜK MAHALLESİ GELENEKSEL KONUTLARININ MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Giriş

Geleneksel konutlar, inşa edildikleri dönemin yaşam biçimini, sosyo-kültürel yapısını, ekonomik koşullarını ve çevresel özelliklerini yansıtan önemli kültür varlıklarıdır. Yerel malzeme ve yapım teknikleri kullanılarak inşa edilen bu yapılar, bulundukları coğrafyanın iklimi, topoğrafyası ve doğal çevresiyle uyumlu bir mimari anlayışın ürünüdür¹. Bu yönüyle kırsal ve geleneksel konutlar, geçmişten günümüze kültürel birikimi, yerel yaşam biçimini ve çevresel koşulları yansıtan tarihsel belgeler niteliği taşımaktadır².

Kırsal mimari; doğal çevre, iklim, topoğrafya, jeolojik yapı, bitki örtüsü, yerel yapı malzemeleri ve sosyo-kültürel yaşam biçiminin birlikte biçimlendirdiği bir yapı kültürüdür. Bu nedenle Anadolu'nun farklı bölgelerinde yer alan kırsal yerleşmeler, bulundukları çevresel ve kültürel koşullara bağlı olarak farklı mimari karakterler geliştirmiştir³. Her bölgenin kendine özgü doğal ve kültürel özellikleri, kırsal yerleşmelerin planlanmasını, yapı malzemesini ve yapım tekniklerini doğrudan etkilemiş; bu süreçte oluşan yerel mimari gelenekler, yerel ustaların bilgi ve deneyimleriyle kuşaktan kuşağa aktarılmıştır⁴.

Geleneksel Türk konut mimarisi, farklı bölgelerde kullanılan yapı malzemeleri ve yapım teknikleri bakımından çeşitlilik göstermekle birlikte plan anlayışı ve mekânsal organizasyonu açısından ortak özellikler taşımaktadır. Yerel malzeme olanakları ve doğal çevre koşullarına bağlı olarak gelişen bu yapı geleneğinde taş zemin kat üzerine ahşap karkas sistem ve taş, tuğla ya da kerpiç dolgulu duvar kuruluşu özellikle Kuzey Anadolu ve Batı Karadeniz Bölgesi'nde yaygın olarak uygulanmıştır⁵. Kırsal yerleşmelerde ekonomik yaşamın temelini oluşturan tarım ve hayvancılık, konutların yalnızca barınma amacıyla değil; ahır, ambar, samanlık ve benzeri üretime yönelik mekânlarla birlikte planlanmasını sağlamıştır. Geleneksel Türk konutunda odalar arasındaki ilişkiyi sağlayan ortak mekân "sofa" olarak adlandırılmakta; Anadolu'nun farklı bölgelerinde hayat, çardak, sayvan, sergah ve divanhane gibi isimlerle anılmaktadır⁶. Hamzalar köyü Bürnük Mahallesi'nde de sofa, yöresel kullanımda "çardak" olarak adlandırılmaktadır.

Kırsal yaşam biçiminde meydana gelen sosyo-ekonomik değişimler, kırsal nüfusun azalması ve modern yapılaşmanın yaygınlaşması, geleneksel konutların korunmasını güçleştirmektedir. Günümüzde birçok geleneksel konut terk edilmekte, özgün mimari özelliklerini kaybetmekte veya tamamen yok olmaktadır. Bu durum, söz konusu yapıların belgelenmesini ve mimari özelliklerinin bilimsel yöntemlerle ortaya konulmasını gerekli kılmaktadır.

Karabük ilinin geleneksel kırsal mimarisine yönelik çalışmaların önemli bir bölümü Safranbolu ve çevresindeki yerleşimler üzerinde yoğunlaşmıştır. Safranbolu köylerinin yöresel mimarisine ilişkin araştırmalarda, köylerin yerleşim özellikleri ile geleneksel konutları, yapım teknikleri, yapı malzemeleri ve kırsal mimari unsurları birlikte değerlendirilmiştir⁷. Safranbolu Konarı köyünde çoğunlukla iki katlı olan konutların zemin katlarında taşlık ve ahır, üst katlarında ise sofa ve odaların bulunduğu; zemin katlarda

¹ Önder Küçükerman, *Kendi Mekânının Arayışı İçinde Türk Evi* (İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, 1996), 45.

² Abdullah Köse, "Balıkesir Örneğinde Geleneksel Kırsal Avlu Duvarı", *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 8/2 (2006), 161.

³ Dicle Aydın ve Kerim Çınar, "An Analysis of Cultural and Geographical Lasting Characteristics Through the Use of Local Materials in Anatolia: Dwellings in the Konya Plain, Turkey", *Global Built Environment Review (GBER)* 7/1 (2009), 33.

⁴ Kemal Çorapçıoğlu vd., *Yöresel Kırsal Mimari Kimlik* (İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü, 2008), 2.

⁵ Tülay Çobancoğlu, "Türkiye'de Geleneksel Ahşap Ev Yapı Sistemlerinin İrdelenerek Gruplandırılmasına Yönelik Bir Değerlendirme", *Tasarım + Kuram* 2/3 (2003), 31.

⁶ Serpil Başlılar Altun, *Geleneksel Türk Evleri, Kullanılan Yapı Malzemeleri, Yapı Elemanları ve Yapım Sistemleri* (Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2008), 34.

⁷ Aysun Özköse, *Safranbolu Köylerinin Yöresel Mimarisi* (İstanbul: YEM Yayın, 2022), 9.

yığma, üst katlarda ise taş, tuğla veya kerpiç dolgu ahşap çatki sistemlerinin kullanıldığı belirlenmiştir⁸. Gerede geleneksel konutlarında da iç ve orta sofalı plan tiplerinin yanı sıra ahşap çatki ve yığma yapım tekniklerinin, ahşap ve taş malzemenin yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir⁹. Ovacık kırsalındaki geleneksel konutlarda ise dış sofa, köşe sofa, iç sofa ve orta sofa plan tiplerinin bulunduğu; sofa mekânının yörede “çardak” olarak adlandırıldığı ve zemin katlarda yığma taş, üst katlarda ise ahşap karkas/hımış sistemin yaygın olarak kullanıldığı belirlenmiştir¹⁰.

Eskipazar ilçesinin kırsal mimari dokusuna ilişkin son yıllarda yapılan çalışmalar da bölgedeki geleneksel yapı mirasının farklı yerleşimler üzerinden ortaya konulmasına katkı sağlamaktadır. Hadrianopolis Antik Kenti çevresindeki tarihî kırsal peyzajı ele alan 2024 tarihli çalışmada Beytarla, Budaklar, Büyükyayalar ve Çaylı köyleri incelenmiş; geleneksel yapı türleri ile konutların plan, cephe, yapım tekniği ve malzeme özellikleri değerlendirilmiş ve alan çalışmaları kapsamında 23 geleneksel konutun plan krokileri hazırlanmıştır¹¹. Bununla birlikte, Eskipazar ilçesinde farklı kırsal yerleşimlere yönelik araştırmalar bulunmasına rağmen, Hamzalar köyü Bürnük Mahallesi’ndeki geleneksel konutların plan özelliklerini, yapım sistemlerini, yapı malzemelerini, cephe düzenlerini ve iç mekân unsurlarını bir arada ele alan ayrıntılı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma, Bürnük Mahallesi’nde bulunan geleneksel konutları yerinde inceleyerek belgelemekte; elde edilen bulguları Karabük ve Eskipazar çevresindeki kırsal mimari örneklerle karşılaştırarak Bürnük Mahallesi’nin bölgesel geleneksel konut mimarisi içerisindeki yerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

1. Çalışma Alanı ve Yöntem

Hamzalar köyü, kuzeyde Şevkiler köyü, doğuda Çaylı köyü, batıda Kabaarmut köyü ve güneyde Bolu ili Gerede ilçesi ile komşudur. Köy; Sevriller, Karşı, Tire, Bürnük ve Merkez mahallelerinden oluşmaktadır. Ortalama 1050 m rakıma sahip olan yerleşim, Karabük il merkezine yaklaşık 48 km, Eskipazar ilçe merkezine ise yaklaşık 10 km uzaklıkta bulunmaktadır (Görsel 1).

Görsel 1: Bürnük Mahallesi’nin konumu (Yazarlar tarafından hazırlanmıştır).

⁸ Derya Yıldız Kaya, *Safranbolu Konarı Köyü Geleneksel Mimari Dokusunun Koruma Bağlamında İrdelenmesi* (İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016), 65,69,103.

⁹ Ramazan Güler, “Geleneksel Gerede Evleri,” *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 2/5 (2021), 63.

¹⁰ Elif Çetin - Mehmet Mutlu, “Ovacık (Karabük) İlçesindeki Geleneksel Konutların Kırsal Mimari Bağlamında İncelenmesi,” *Sanat Tarihi Dergisi* 34/2 (2025), 632.

¹¹ Beyza Özyürek, *Karabük Paphlagonia Hadrianopolis Antik Kenti Çevresindeki Tarihi Kırsal Peyzajının Korunmasına Yönelik Öneriler* (İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024), 5.

KARABÜK İLİ ESKİPAZAR İLÇESİ HAMZALAR KÖYÜ BÜRNÜK MAHALLESİ GELENEKSEL KONUTLARININ MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Hamzalar köyünün nüfusu, 1985 yılında 417¹² kişi iken 2025 yılı itibarıyla 220¹³ kişiye düşmüştür. Bu durum, kırsal yerleşimlerde yaygın olarak görülen nüfus kaybının Hamzalar köyünde de yaşandığını göstermektedir. Köy ekonomisi ağırlıklı olarak tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Büyükbaş besi hayvancılığı yaygın olup, köyde bu amaçla kullanılan besihaneler bulunmaktadır. Tarımsal üretimde ise başta buğday ve arpa olmak üzere tahıl tarımı ön plana çıkmaktadır.

Araştırmanın ilk aşamasında geleneksel Türk konut mimarisi ile Karabük ve çevresindeki kırsal mimari üzerine yapılmış çalışmalar incelenerek literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Daha sonra çalışma alanında saha çalışmaları yürütülmüş; yerleşimde bulunan geleneksel konutlar yerinde incelenmiş, gözlem, ölçüm ve fotoğraflarla belgelenmiştir.

Araştırma kapsamında Bürnük Mahallesi'nde geleneksel konut özelliği gösteren 15 konut tespit edilmiş ve bu yapıların tamamı saha çalışması kapsamında incelenmiştir. İncelemeler sırasında konutların genel konumlanışı, kat düzenleri, cephe özellikleri, yapım sistemi, yapı malzemeleri ve özgün mimari unsurları dışarıdan değerlendirilerek belgelenmiştir. İç mekânına erişim sağlanabilen üç konut ise plan kurgusu, iç mekân düzenlemeleri, yapım sistemi, yapı malzemeleri, cephe düzeni ve geleneksel mimari özellikleri bakımından ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Ayrıntılı inceleme için seçilen üç konutun belirlenmesinde; iç mekân erişim sağlanabilmesi, özgün plan düzenini ve geleneksel mimari özelliklerini büyük ölçüde koruması ölçütleri dikkate alınmıştır. İç mekânına erişim sağlanamayan diğer 12 konutun plan düzenleri güvenilir biçimde belirlenemediğinden, bu yapılar plan tipolojisinin değerlendirilmesine dahil edilmemiş; plan karşılaştırması ayrıntılı olarak incelenen üç konutla sınırlandırılmıştır.

Yapıların inşaat tarihleri ve yerel ustaları hakkında bilgi edinmek amacıyla 7 Temmuz 2026 tarihinde ev sahipleri ve köy sakinleriyle görüşmeler gerçekleştirilmiş, katılımcılara araştırmanın amacı açıklanarak sözlü onamları alınmıştır. Ancak görüşmeler sonucunda yapıların yapım tarihleri ve ustalarına ilişkin kesin ve doğrulanabilir bilgilere ulaşılamamış; incelenen yapılarda tarih belirten kitabe veya yazılı bir kayıt da tespit edilmemiştir. Bu nedenle yapıların kesin olarak tarihlendirilmesi mümkün olmamıştır. Saha çalışmaları sırasında yapıların incelenmesi, ölçülmesi ve fotoğraflanması ile elde edilen fotoğraf, plan ve mimari verilerin bilimsel yayında kullanılması için yapı sahiplerinden sözlü izin alınmıştır.

Seçilen üç konut; plan kurgusu, katların kullanım biçimleri, yapım sistemi, yapı malzemeleri, cephe düzeni, çatı özellikleri, ıslak hacimlerin kuruluşu ve geleneksel iç mekân elemanları bakımından değerlendirilmiştir. Ayrıca elde edilen bulgular, yakın çevre yerleşimlerindeki geleneksel kırsal konutlara ilişkin çalışmalarla karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

2. Geleneksel Konut Dokusu

Bürnük Mahallesi'nde geleneksel konutlar, eğimli topoğrafyaya uyum sağlayacak biçimde, yol ile ilişkileri ve parsel koşullarına bağlı olarak seyrek ve yer yer kümelenen bir yerleşim düzeni göstermektedir. Konutların bazı bölümlerde birbirine yakın konumlandığı, aralarında ise bahçe ve tarım alanlarının bulunduğu görülmektedir. Yapıların parsel ve bahçe içerisindeki konumları arazi eğimi ve ulaşım güzergâhına göre farklılık göstermektedir. Bazı konutların bahçelerinde fırın yapılarına rastlanmaktadır. Samanlıklar ise çoğunlukla harman yerlerinde bulunmakta, bazı örneklerde konut bahçelerinde de yer almaktadır.

Bürnük yerleşimindeki konutlar iki katlı olarak inşa edilmiştir. Genellikle eğimli araziye inşa edilen konutlara her iki kottan da ayrı ayrı giriş bulunmaktadır. Konutların zemin katları ahır, depo gibi servis amaçlı kullanılırken üst katları yaşam birimlerine ayrılmıştır. Islak hacimler birinci katta bulunmaktadır.

¹² Devlet İstatistik Enstitüsü, 1985 Genel Nüfus Sayımı: Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (Ankara: Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, 1987).

¹³ Nüfusune, "Hamzalar Köyü Nüfusu, Karabük Eskipazar" (Erişim 20 Temmuz 2026).

Konutların zemin katı yığma taş veya ahşap karkas sistemde inşa edilirken birinci katın tamamı ahşap karkas sistemde inşa edilmiştir (Görsel 2). Dolgu malzemesi olarak taş, ateş tuğlası veya ahşap kullanımı yaygın bir şekilde görülmektedir. Duvarlar genellikle kerpiç esaslı harçla sıvalıdır ancak günümüzde bu sıvaların büyük bir bölümü dökülmüş durumdadır.

Görsel 2: Geleneksel yapım teknikleri kullanılarak inşa edilmiş konut örnekleri (Yazar arşivi, 2026).

Ahşap karkas sistem; ana ve ara dikmeler, boyunduruklar ve yapının rijitliğini artıran çapraz elemanlardan oluşmaktadır. Kapı ve pencere açıklığının bulunmadığı bölümlerde ana dikmelerin genellikle karşılıklı çapraz elemanlarla bağlandığı görülmektedir. Duvarların orta seviyesinde devam eden boyunduruklar ise çoğu yapıda dikmeler arasındaki bağlantıyı sağlayarak taşıyıcı sistemin bütünlüğünü desteklemektedir.

Konutların çatıları çoğunlukla beşik çatı şeklinde olup, az sayıda örnekte kırma ve sundurma çatıya da rastlanmaktadır. Çatılar, Marsilya tipi kiremitler ile örtülüdür. Beşik çatılı yapılarda kalkan duvarları genellikle birinci katta uygulanan yapım tekniğiyle uyumlu olarak inşa edilmiştir. Ahşap karkas sistemle inşa edilen örneklerde kalkan duvarında da aynı taşıyıcı sistem ve dolgu tekniği devam ettirilirken, bazı yapılarda kalkan duvarı düşey doğrultuda yan yana çakılmış daraba tahtalarıyla oluşturulmuştur. Çatı araları çoğunlukla depolama amacıyla kullanılmakta olup, doğal aydınlatma ve havalandırmanın sağlanması amacıyla kalkan duvarında pencere ya da kapaklı açıklıklar bırakılmıştır (Görsel 3).

Görsel 3: Kalkan duvar örnekleri (Yazar arşivi, 2026).

Konutların ıslak hacimleri genellikle çıkma şeklinde düzenlenmiştir (Görsel 4). Döşeme kirişlerinin uzatılmasıyla oluşturulan bu kapalı çıkmaların duvarları, bazı örneklerde düşey doğrultuda yan yana

KARABÜK İLİ ESKİPAZAR İLÇESİ HAMZALAR KÖYÜ BÜRNÜK MAHALLESİ GELENEKSEL KONUTLARININ MİMARİ ÖZELLİKLERİ

çakılan ahşap daraba tahtalarıyla, bazı örneklerde ise ahşap karkas sistemle inşa edilmiştir. Çıkmaların taşıyıcı sistemi bazı yapılarda ahşap payandalar, bazı yapılarda ise ahşap dikmelerle desteklenmiştir. Lavabonun bulunduğu bölüm, hela bölümüne göre cephe düzleminden bir miktar daha dışarı taşmaktadır. Bu bölümün taşınması amacıyla ahşap payandalar kullanılmıştır. Doğal havalandırma ve aydınlatmanın sağlanması amacıyla duvar yüzeylerinde küçük açıklıklar bırakılmıştır.

Görsel 4: Islak hacim çıkması örneği (Yazar arşivi, 2026).

Yerleşimdeki bazı konutlarda balkon şeklinde açık çıkmalara da rastlanmaktadır (Görsel 5). Bu çıkmalar, döşeme kirişlerinin cephe düzleminden yaklaşık 70-80 cm dışarı uzatılmasıyla oluşturulmuştur. Balkonların özgün korkulukları ahşap malzemeden yapılmıştır. Açık çıkmaların üzeri çatı örtüsüyle kapatılmış olup, çatı örtüsü balkondan çatıya kadar devam eden ahşap dikmelerle taşınmaktadır.

Görsel 5: Açık çıkma örnekleri (Yazar arşivi, 2026).

Konutların özgün kapı ve pencereleri ahşap malzemeden yapılmıştır. Pencereler genellikle ahşap kayıtlarla düşey ve yatay doğrultuda küçük cam bölmelerine ayrılmıştır (Görsel 6). Yerleşimde en yaygın görülen pencere tipi kanatlı pencere olmakla birlikte giyotin pencere örneklerine de rastlanmaktadır. Kanatlı pencerelerde üst bölüm sabit, alt bölüm ise açılır iki kanat şeklinde düzenlenmiştir. Bazı pencere örneklerinde ahşap kapakların yanı sıra pencere önüne yerleştirilmiş ahşap korkuluk (parmaklık) uygulamaları da görülmektedir.

Görsel 6: Ahşap pencere tipleri (Yazar arşivi, 2026).

Konutların özgün giriş kapıları ahşap malzemeden yapılmış ve tek veya çift kanatlı olarak düzenlenmiştir (Görsel 7). Genellikle çakma kapı tipinde olan bu kapılar, düşey doğrultuda yan yana yerleştirilen ahşap tahtaların arka yüzlerinde yatay kuşaklarla birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Kapılar çoğunlukla sade bir görünüme sahiptir ve bezeme unsuruna yer verilmemiştir.

Görsel 7: Ahşap giriş kapısı örnekleri (Yazar arşivi, 2026).

Geleneksel konutların iç mekân düzenlemeleri, geleneksel Türk eviyle büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. Konutlarda dolaşımı sağlayan ve yörede “çardak” olarak adlandırılan sofa etrafında mekânlar düzenlenmiştir. İç mekânına erişim sağlanabilen ve ayrıntılı olarak incelenen üç konutta köşe sofalı ve iç sofalı plan şemaları kullanılmıştır. Geleneksel Türk konutlarında plan tiplerinin oluşumunda sofa mekânının konut içerisindeki konumu önemli bir ölçüt oluşturmaktadır¹⁴.

Konutların mekânsal organizasyonunda oda içerisinde yer alan sabit elemanlar da önemli bir yere sahiptir. Bürnük Mahallesi’ndeki odalarda ocak, yüklük, gusülhane, sedir ve çiçeklik gibi geleneksel elemanların bulunması, odaların farklı günlük kullanım gereksinimlerini karşılayacak biçimde düzenlendiğini göstermektedir (Görsel 8). Bu elemanlar; ısınma, depolama, yıkanma ve oturma gibi işlevlerin oda içerisinde bütünleşik biçimde çözümlenmesine olanak sağlamaktadır. Geleneksel Türk konutlarında oda ile ortak kullanım alanları arasındaki ilişkinin yanı sıra, bu tür sabit elemanların odanın kullanım düzeni ve mekânsal organizasyonu içerisindeki yeri de konut mimarisinin temel özellikleri arasında değerlendirilmektedir¹⁵.

¹⁴ Sedad Hakkı Eldem, *Türk Evi Plan Tipleri* (İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, 1954), 15.

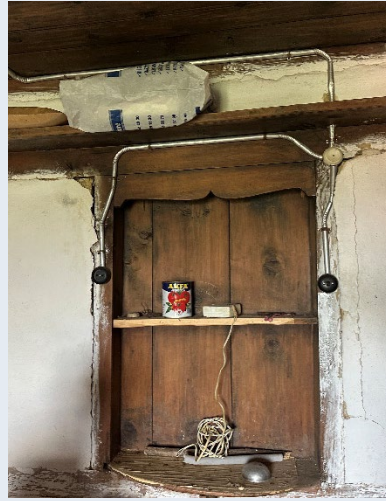
¹⁵ Doğan Kuban, *Türk Ahşap Konut Mimarisi: 17.-19. Yüzyıllar* (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2017), 108.

KARABÜK İLİ ESKİPAZAR İLÇESİ HAMZALAR KÖYÜ BÜRNÜK MAHALLESİ GELENEKSEL KONUTLARININ MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Görsel 8: İç mekân düzenlemeleri (Yazar arşivi, 2026).

Odalarda bulunan geleneksel elemanlardan biri de yörede “çiçeklik” olarak adlandırılan nişlerdir¹⁶. Çiçeklikler, odanın çardağa komşu duvarı içerisinde oluşturulan, raflı nişler şeklinde düzenlenmiştir (Görsel 9). Genellikle alt bölümde dışarı doğru taşan yarım daire biçimli bir raf ile bunun üzerinde yer alan bir veya birkaç ahşap raftan oluşmaktadır. Bu elemanlar çiçek koymanın yanı sıra kandil, gaz lambası, saat ve çeşitli küçük eşyaların konulması amacıyla kullanılmaktadır.

Görsel 9: Çiçeklik örnekleri (Yazar arşivi, 2026).

Geleneksel konutlardaki lavabo ve hela bölümleri genellikle çıkma şeklindedir. Çardaktan ince uzun bir koridor ile ulaşılan bu mekânların dış duvarları çoğunlukla daraba tahtası ile kapatılmıştır. Ahşap zemin döşemeleri suyun akışını kolaylaştırmak amacıyla dışa doğru eğimli olarak yapılmıştır. Özgün lavabolar ahşap malzemeden oluşturulmuş, hela taşları ise ahşap döşeme üzerine bir miktar yükseltilerek yerleştirilmiştir (Görsel 10). Atık su giderleri doğrudan bahçede bulunan fosseptik veya kuyuya bağlanmaktadır. Daraba tahtaları arasında bırakılan aralıklar ile duvar yüzeyinde oluşturulan farklı geometrik formdaki açıklıklar, mekânın doğal havalandırılmasını ve gün ışığı almasını sağlamaktadır.

¹⁶ Elif Çetin, "Geleneksel Konut Mimarisinde Niş Temelli Elemanlar Bağlamında 'Göz Göre': Ovacık Kırsalında Tipolojik ve Mekânsal Bir Değerlendirme", *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi (TAKSAD)* 15/1 (2026), 58.

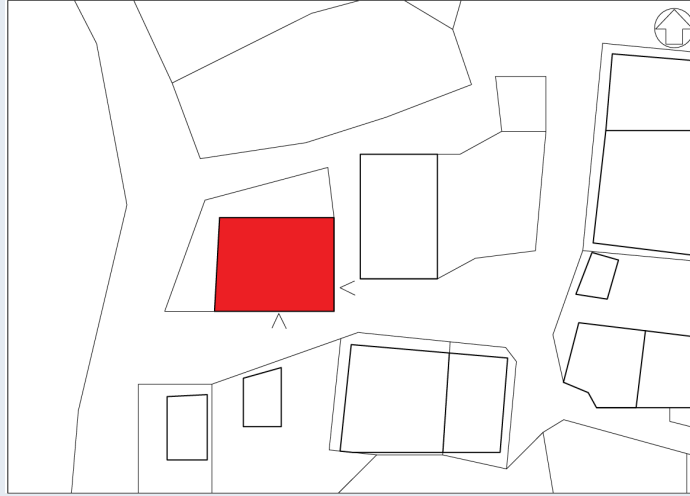

Görsel 10: Ahşap hela taşı ve lavabo (Yazar arşivi, 2026).

3. Geleneksel Konut Örnekleri

3.1. Ahmet Bey Evi

Bürnük Mahallesi'nde 210/1 parselde bulunan yapı, eğimli arazi üzerine yerleşmiştir (Görsel 11). Konutun zemin katına, doğu cephesinde bulunan çift kanatlı kapıyla giriş sağlanırken birinci katna güney cephesinden ulaşılmaktadır. Konut, günümüzde terk edilmiş durumdadır.

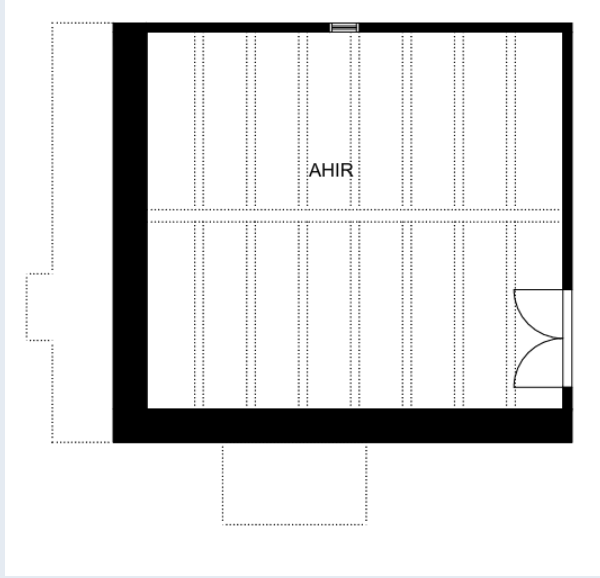

Görsel 11: Ahmet Bey Evi konumu (Yazarlar tarafından hazırlanmıştır).

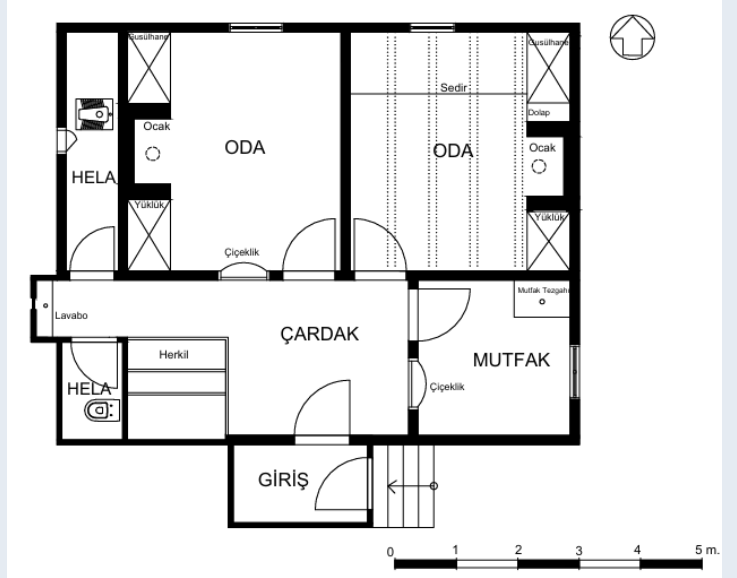
3.1.1. Plan ve Mimari Özellikleri

İki katlı olarak inşa edilen yapının zemin katının tamamı ahır, üst katı ise yaşama birimleri olarak kullanılmaktadır (Görsel 12). Zemin kat ile birinci kat arasında içeriden bağlantı sağlayan merdiven bulunmamaktadır.

KARABÜK İLİ ESKİPAZAR İLÇESİ HAMZALAR KÖYÜ BÜRNÜK MAHALLESİ GELENEKSEL KONUTLARININ MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Zemin kat planı

Birinci kat planı

Görsel 12: Ahmet Bey Evi kat planları (Yazarlar tarafından hazırlanmıştır).

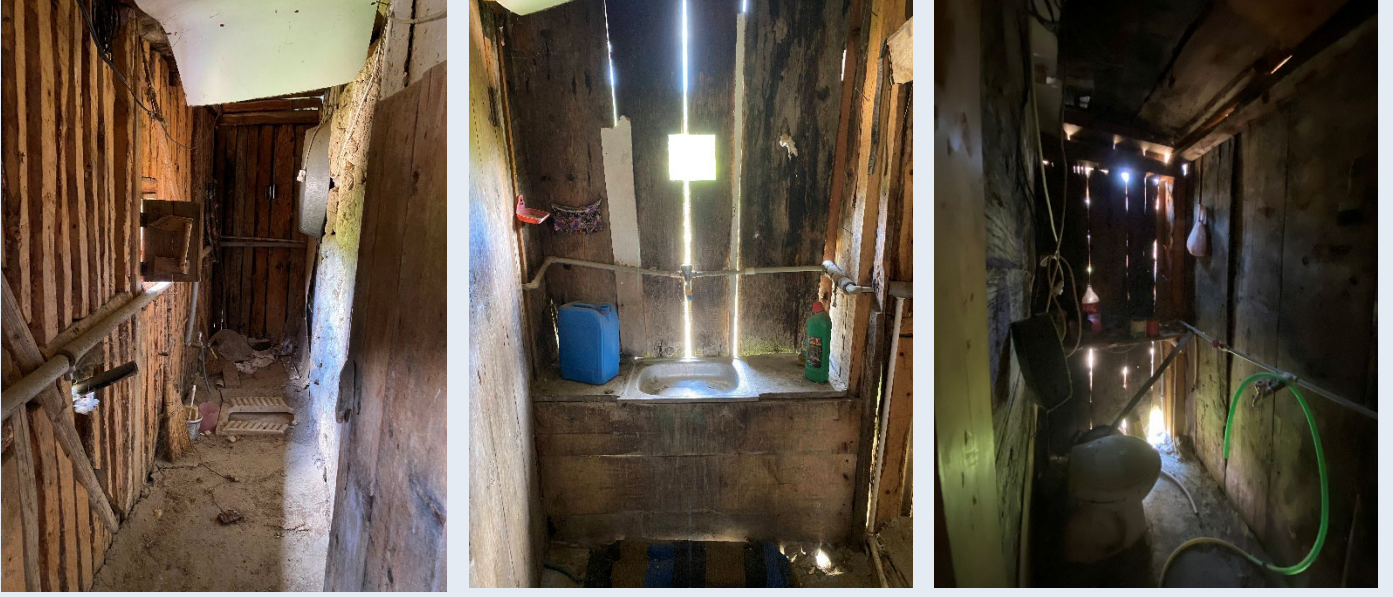
Birinci kata 4 rıhtlı tek kollu ahşap bir merdivenle çıkıldıktan sonra açılan kapıyla üzeri ve duvarları kapalı bir alana geçiş sağlandıktan sonra tek kanatlı ahşap kapıyla çardak içerisine giriş sağlanmaktadır. Odaların çevresinde yer alan ve yörede “çardak” olarak adlandırılan sofa mekânı, konutun dolaşım alanını oluşturmaktadır. Yapı, köşe sofalı plan şeması göstermektedir. Çardak mekânında 3 kademedan oluşan “herkil” adı verilen ambar sandıkları bulunmaktadır.

Çardağın güneydoğu köşesinde mutfak olarak kullanılan ve diğer odalara göre daha küçük ebatlı bir oda yer almaktadır. Girişin hemen karşısında yapının güney bölümünde iki adet oda bulunmaktadır. Bu odaların içerisinde yüklük, ocak ve gusülhane vardır (Görsel 13). Ayrıca batı tarafında bulunan odanın çardağa bakan duvarında “çiçeklik” yer almaktadır. Diğer odada ise pencere önünde duvar boyunca devam eden sedir bulunmaktadır.

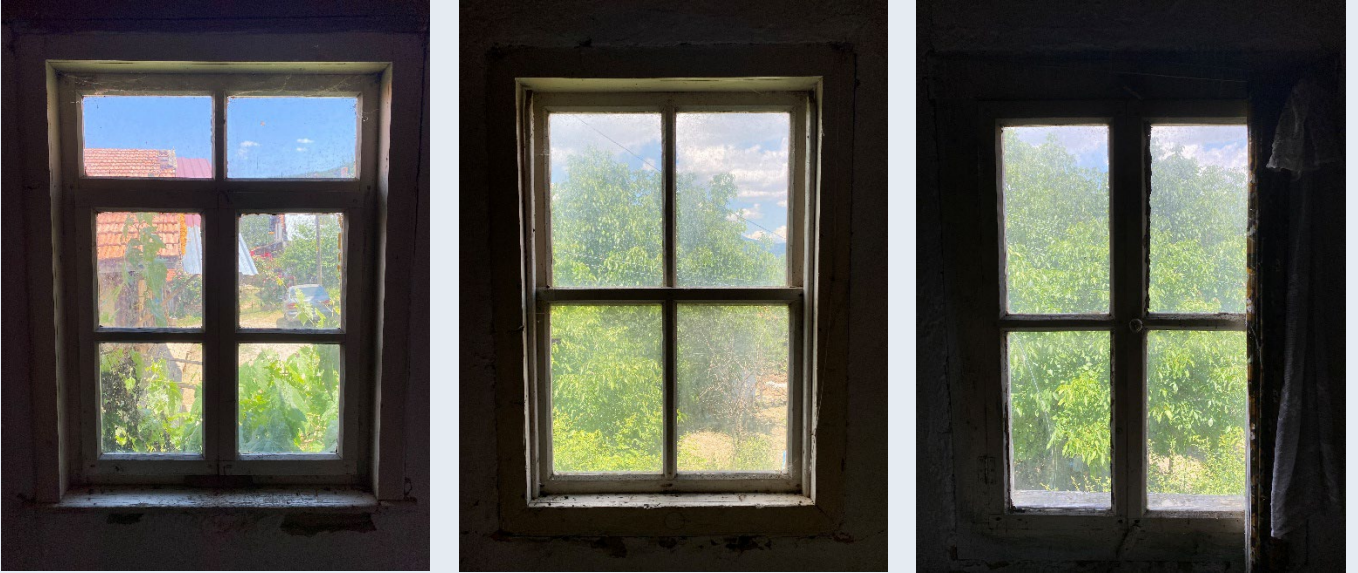
Görsel 13: Oda düzeni (Yazar arşivi, 2026).

Yapının batı tarafı çıkma şeklinde düzenlenmiş olup, bu bölüm ıslak hacimlere ayrılmıştır (Görsel 14). Çardakta bulunan lavabo bölümü de cephe düzleminden bir miktar dışarı taşırılmıştır. Kuzey tarafta bulunan hela bölümündeki özgün ahşap hela taşı kaldırılarak yerine alaturka tuvalet taşı yerleştirilmiş, güney taraftaki bölüme ise klozet eklenmiştir.

Görsel 14: Konutun ıslak hacim bölümü (Yazar arşivi, 2026).

Odaların doğal aydınlatma ve havalandırması dış cephelerde yer alan pencereler aracılığıyla sağlanmaktadır (Görsel 15). Her odada bir adet pencere bulunmaktadır. Mutfak olarak kullanılan mekândaki pencere, düşeyde üç, yatayda iki kayıtlı bölünerek altı cam bölmesi oluşturacak şekilde tasarlanmıştır. Pencerenin üst bölümü sabittir ve alt bölümde yer alan iki kanat açılır özellik göstermektedir. Kuzeydoğu köşesindeki odanın penceresi ahşap doğramalı olup, düşeyde ve yatayda ikişer kayıtlı dört cam bölmesine ayrılmıştır. Pencerenin alt kanadı yukarı doğru sürülerek açılan giyotin pencere özelliği göstermektedir. Kuzeybatı bölümündeki odanın penceresi düşeyde ve yatayda ikişer kayıtlı bölünmüş, açılır iki kanattan oluşmaktadır.

Görsel 15: Özgün ahşap pencereler (Yazar arşivi, 2026).

Konutun giriş ve oda kapıları ahşap tek kanatlıdır (Görsel 16). Oda kapıları tablalı tiptedir ve beyaza boyanmıştır. Konuta giriş kapısı ise çakma kapı şeklindedir. Düşey doğrultuda yerleştirilen ahşap tahtaların yatay kuşaklarla birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. İç yüzünde ahşap sürgü ile metal kilit mekanizması yer almaktadır.

KARABÜK İLİ ESKİPAZAR İLÇESİ HAMZALAR KÖYÜ BÜRNÜK MAHALLESİ GELENEKSEL KONUTLARININ MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Görsel 16: Ahşap kapılar (Yazar arşivi, 2026).

3.1.2. Cephe Düzeni

Yapının birinci katına, yol kotunda bulunan güney cephesinden ulaşılmaktadır. Giriş, ahşap dikmeler üzerine oturtularak subasman kotuna kadar yükseltilmiş, üzeri örtülü ve yan yüzeyleri kapatılmış bir giriş mekânı aracılığıyla sağlanmaktadır (Görsel 17). Giriş mekânına ahşap merdivenle ulaşıldıktan sonra tek kanatlı ahşap giriş kapısından yapıya girilmektedir.

Görsel 17: Giriş (güney) cephesi (Yazar arşivi, 2026).

Doğu cephesinde zemin ve birinci kat duvarları ahşap karkas sistemde inşa edilmiştir (Görsel 18). Ahşap karkas sistemde dolgu malzemesi olarak ahşap dolgu elemanları kullanılmış, üzeri kerpiç esaslı sıva ile kaplanmıştır. Ancak günümüzde sıvaların büyük bir bölümü dökülmüştür. Zemin kat seviyesinde ahıra giriş sağlayan çift kanatlı kapı bulunmaktadır. Birinci katta ise iki kanatlı ahşap bir adet pencere vardır. Doğu cephesinin neredeyse tamamı asma ve sarmaşıklarla kaplıdır.

Görsel 18: Doğu cephesi (Yazar arşivi, 2026).

Batı cephesinde zemin kat yığma taş duvarlardan oluşmaktadır. Birinci katta ise hela ve lavabo mekânlarını içeren çıkma yer almaktadır (Görsel 19). Çıkma ahşap dikmeler ve payandalarla taşınmakta olup, dış yüzeyi büyük ölçüde sac levhalarla kaplanmıştır. Lavabonun bulunduğu bölümde ise ahşap kaplama tahtaları görülebilmekte ve bu bölüm de cephe düzleminden bir miktar dışarı taşmaktadır. Islak hacimlerin doğal havalandırılması ve aydınlatılması amacıyla duvar yüzeyinde kare formlu küçük açıklıklar bırakılmıştır.

3.1.3. Malzeme ve Yapım Tekniği

Yapının kuzey cephesi zemin ve birinci katta ahşap karkas sistemle inşa edilmiştir. Ahşap karkas sistemde dolgu malzemesi olarak ahşap elemanlar kullanılmış, üzeri kerpiç esaslı sıva ile kaplanmıştır. Sıva yüzeylerinde yer yer dökülmeler görülmektedir. Cephede iki adet ahşap doğramalı pencere bulunmaktadır. Pencere dikdörtgen formludur ve ahşap pervazlarla çevrelenmiştir. Çatının kalkan duvarı yatay ve düşey doğrultuda çakılan ahşap tahtalarla oluşturulmuştur (Görsel 19).

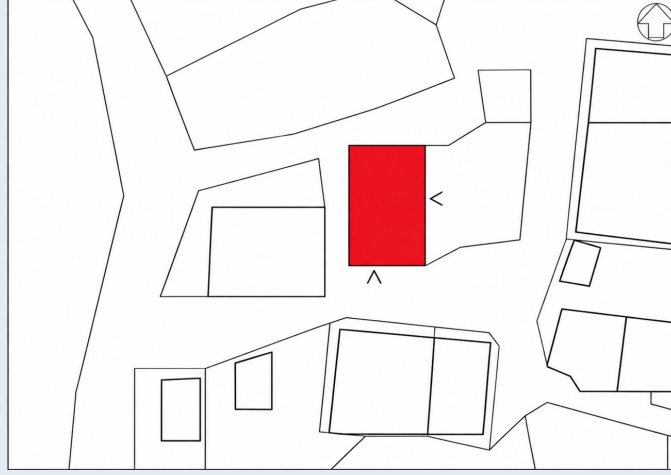

Görsel 19: Batı ve kuzey cephesi (Yazar arşivi, 2026).

3.2. Ramazan Kınalıçukur Evi

Bürnük Mahallesi'nde 209/3 parselde bulunan yapı eğimli arazi üzerine yerleşmiştir (Görsel 20). Yapının zemin katı ahır olarak kullanılmaktadır ve bu kata doğu cephesinden giriş sağlanmaktadır. Yaşam birimlerinin bulunduğu birinci kata ise güney cephesinden ulaşılmaktadır. Katlar arasında iç bağlantıyı sağlayan bir merdiven bulunmamaktadır. Konut günümüzde sürekli kullanılmamaktadır.

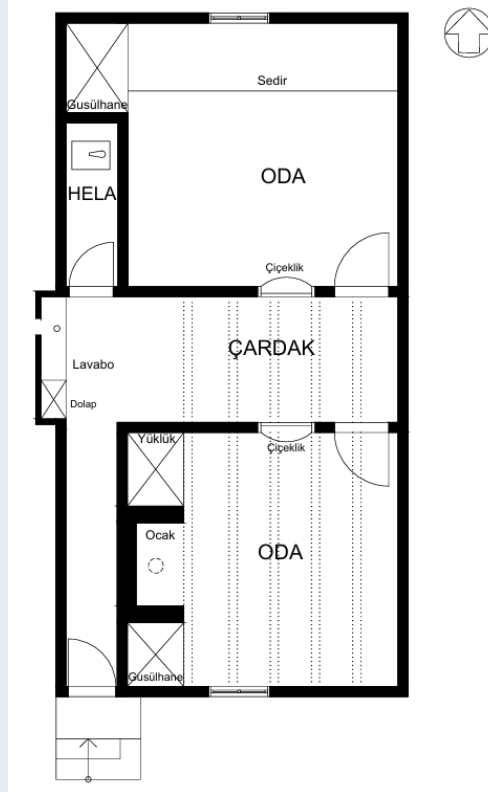
KARABÜK İLİ ESKİPAZAR İLÇESİ HAMZALAR KÖYÜ BÜRNÜK MAHALLESİ GELENEKSEL KONUTLARININ MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Görsel 20: Ramazan Kınalıçukur Evi konumu (Yazarlar tarafından hazırlanmıştır).

3.2.1. Plan ve Mimari Özellikleri

Konuta üç rıhtlı merdivenle ulaşılmaktadır. Özgün ahşap merdiven basamakları betonarme basamaklarla değiştirilmiştir. Tek kanatlı ahşap giriş kapısından girildikten sonra ince ve uzun bir koridordan geçilerek çardak mekânına ulaşılmaktadır. Konut iç sofalı plan şemasına sahiptir (Görsel 21). Çardak mekânının kuzeyinde ve güneyinde birer oda yer almakta olup, yapı toplam iki odadan oluşmaktadır.

Görsel 21: Ramazan Kınalıçukur Evi planı (Yazarlar tarafından hazırlanmıştır).

Çardak mekânında çatı arasına çıkışı sağlamak amacıyla döşemede bir açıklık bırakılmıştır (Görsel 22). Sundurma çatının kalkan duvarının yüksek tutulması sayesinde çatı arası depolama amacıyla kullanılan bir mekân olarak düzenlenmiştir. Bu alana seyyar bir merdivenle ulaşılmaktadır.

Görsel 22: Çatı arasına çıkış bölümü (Yazar arşivi, 2026).

Konutun güneyinde bulunan odada gusülhane, ocak, yüklük ve çiçeklik bulunmaktadır (Görsel 23). Bu odada tavan kirişleri kaplama tahtalarıyla kapatılmamıştır. Kuzeyde bulunan odada ise gusülhane, sedir ve çiçeklik yer almaktadır. Çiçeklikler, odaların çardak ile komşu duvarlarında niş şeklinde düzenlenmiştir.

Görsel 23: Ahşap oda elemanları (Yazar arşivi, 2026).

Odalara giriş sağlayan kapılarda iki farklı tip görülmektedir. Güneydeki odaya giriş sağlayan kapı çakma kapı şeklinde düzenlenmişken, kuzeydeki odaya giriş sağlayan kapı tablalı ahşap kapı niteliğindedir (Görsel 24).

KARABÜK İLİ ESKİPAZAR İLÇESİ HAMZALAR KÖYÜ BÜRNÜK MAHALLESİ GELENEKSEL KONUTLARININ MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Görsel 24: Oda giriş kapıları (Yazar arşivi, 2026).

Yapının batı bölümü çıkma şeklinde düzenlenmiş olup ahşap dikmelerle taşınmaktadır. Giriş koridorunun devamında ıslak hacimler yer almaktadır. Giriş bölümünden itibaren bu mekânın ahşap döşemesi, suyun dışarıya tahliyesini sağlayacak şekilde dışa doğru eğimli olarak düzenlenmiştir (Görsel 25). Lavabonun yanında ahşap bir dolap bulunmaktadır. Dolap ile lavabo bölümünün bulunduğu kısım cephe düzleminden bir miktar daha dışarı taşmaktadır. Lavabonun bulunduğu bölümün dış duvarı daraba tahtalarıyla kapatılmıştır. Doğal havalandırma ve aydınlatmanın sağlanması amacıyla kare formlu küçük bir açıklık bırakılmıştır. Hela bölümünde ise ahşap döşemenin bir kısmı yükseltilerek hela taşı oluşturulmuştur.

Görsel 25: Islak hacim bölümü (Yazar arşivi, 2026).

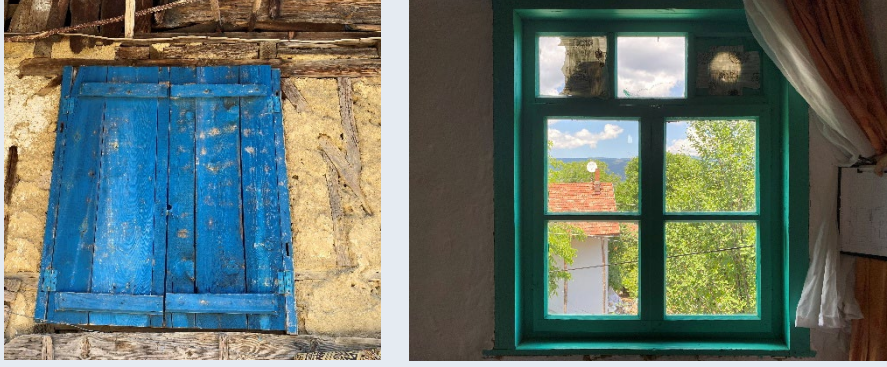
3.2.2. Cephe Düzeni

Konutun güney cephesindeki giriş, yol kotundan yaklaşık 40 cm yükseltilmiştir. Yaşama birimlerinin bulunduğu üst kata, güney cephesinde sonradan eklenen dört rihtlı betonarme merdivenle ulaşılmaktadır. Doğu cephesinde ise ahır olarak kullanılan zemin kata ait giriş yer almaktadır (Görsel 26).

Görsel 26: Konut cepheleri (Yazar arşivi, 2026).

Her iki odada birer pencere bulunmaktadır (Görsel 27). Giriş cephesindeki pencere ahşap kapaklıdır ve kapaklar mavi renge boyanmıştır. Kuzey cephesinde bulunan oda penceresi ise ahşap doğramalı olup üst bölümde üç sabit cam bölmesi, alt bölümde ise iki açılır kanat bulunmaktadır. Açılır kanatlar yatay kayıtlarla ikiye bölünmüştür. Pencere ahşap pervazlarla çevrelenmiştir.

Görsel 27: Ahşap pencereler (Yazar arşivi, 2026).

Giriş kapısı tek kanatlıdır ve düşey doğrultuda yerleştirilen geniş ahşap tahtaların bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Kapının iç yüzünde, kanadı sağlamlaştırmak amacıyla üst, orta ve alt seviyelerde yerleştirilmiş yatay kuşaklar bulunmaktadır (Görsel 28).

Görsel 28: Ahşap giriş kapısı (Yazar arşivi, 2026).

KARABÜK İLİ ESKİPAZAR İLÇESİ HAMZALAR KÖYÜ BÜRNÜK MAHALLESİ GELENEKSEL KONUTLARININ MİMARİ ÖZELLİKLERİ

3.2.3. Malzeme ve Yapım Tekniği

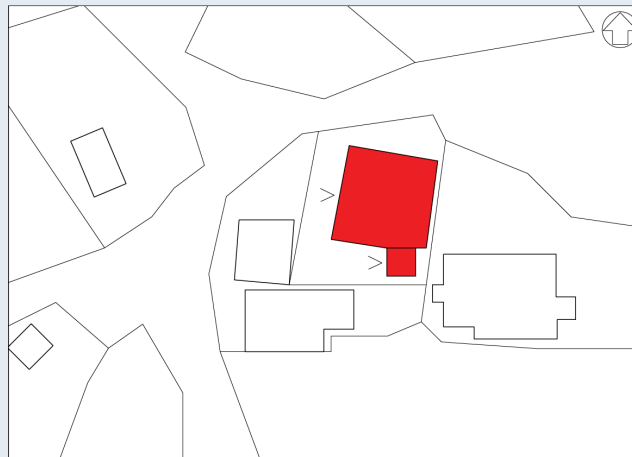
Yapı, hımış sistemde inşa edilmiştir. Taşıyıcı sistemi oluşturan ahşap ana dikmeler, ara dikmeler, kuşaklar, boyunduruklar ve çapraz payandalar cephelerde açıkça izlenebilmektedir (Görsel 29). Ahşap karkas arasındaki boşluklar taş dolgu ile doldurulmuş, duvar yüzeyleri kerpiç esaslı sıva ile kaplanmıştır. Sıva tabakasının büyük bölümü günümüzde dökülmüş olduğundan taşıyıcı sistem ve dolgu malzemesi cephelerde açıkça görülebilmektedir. Yapının çatısı sundurma çatı tipinde olup, Marsilya tipi kiremitler ile örtülüdür. Giriş bölümünü korumak amacıyla çatı saçağı sonradan bir miktar uzatılmış, uzatılan saçak ahşap payandalarla desteklenmiştir. Çatının kalkan duvarının bir bölümü ahşap karkas sistemle, diğer bölümü ise daraba tahtalarıyla kapatılmıştır.

Görsel 29: Hımış sistemle inşa edilen duvar (Yazar arşivi, 2026).

3.3. Karagözler Evi

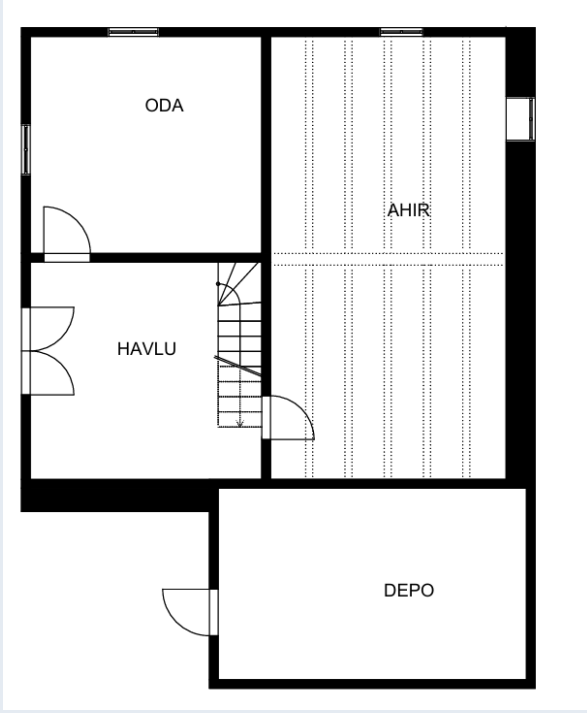
Konut, Bürnük Mahallesi'nde 197 ada 2 parselde bulunmaktadır (Görsel 30). Yapıya zemin katta batı cephesinde yer alan çift kanatlı ahşap kapıdan girilmektedir. Yapı, günümüzde sahipleri tarafından sürekli olarak kullanılmaktadır.

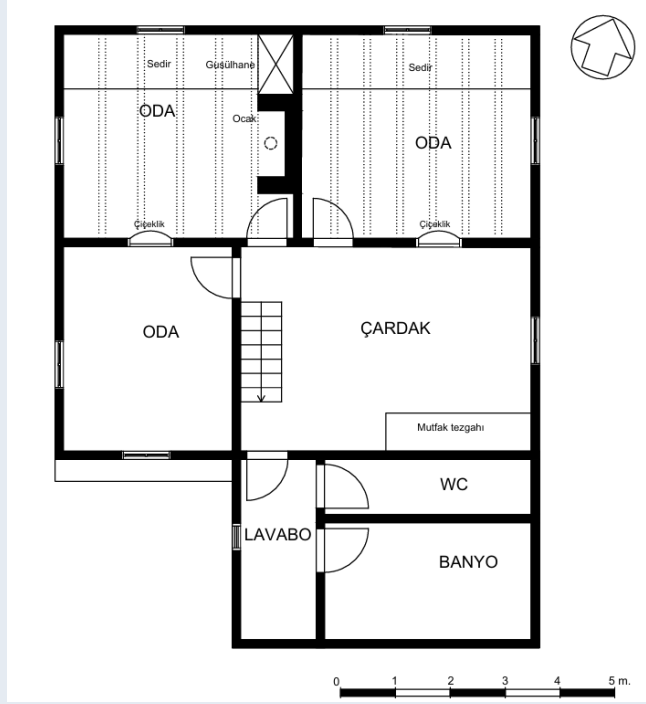
Görsel 30: Karagözler Evi konumu (Yazarlar tarafından hazırlanmıştır).

3.3.1. Plan ve Mimari Özellikleri

Yapıya zemin katta bulunan çift kanatlı ahşap kapıdan girildiğinde ilk olarak "havlu" olarak adlandırılan mekâna ulaşılmaktadır. Havlu içerisinde birinci kata çıkışı sağlayan çeyrek döner ahşap merdiven yer almaktadır (Görsel 31). Ayrıca havludan zemin katta yer alan oda ile ahır bölümüne geçiş sağlanmaktadır.

Zemin kat planı

Birinci kat planı

Görsel 31: Karagözler Evi kat planları (Yazarlar tarafından hazırlanmıştır).

Zemin katta yer alan odada tadilat yapılmış; pencereler PVC doğramalarla değiştirilmiş, zemin ve tavan yüzeyleri kaplama malzemesiyle kaplanmıştır. Benzer şekilde, havlu mekânının zemin ve tavan yüzeyleri de kaplama malzemesiyle yenilenmiştir (Görsel 32).

Görsel 32: Giriş bölümü ve birinci kata çıkış merdiveni (Yazar arşivi, 2026).

Yapının birinci katı köşe sofalı plan şeması şeklindedir. Bu katta üç oda bulunmaktadır. Kuzeybatı bölümünde bulunan oda evin en nitelikli odasıdır. Oda içerisinde sedir, gusülhane, ocak ve çiçeklik gibi geleneksel öğeler görülmektedir (Görsel 33). Kuzeydoğu bölümündeki odada ise sedir ve çiçeklik bulunmaktadır.

KARABÜK İLİ ESKİPAZAR İLÇESİ HAMZALAR KÖYÜ BÜRNÜK MAHALLESİ GELENEKSEL KONUTLARININ MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Görsel 33: Odaların içerisinde bulunan geleneksel öğeler (Yazar arşivi, 2026).

Dolaşımı sağlayan ortak mekân olan çardağa günümüzde mutfak tezgâhı yerleştirilmiştir (Görsel 34). Kuzey cephede bulunan pencere, mekânın doğal aydınlatma ve havalandırmasını sağlamaktadır. Çardakta yapılan müdahaleler kapsamında tavan ve döşeme yüzeyleri kaplama malzemeleriyle yenilenmiş, özgün yapı elemanları görünmez hâle gelmiştir. Buna karşın mekân, odalara geçişi sağlayan sofa niteliğini korumaktadır.

Görsel 34: Çardak mekânı ve sonradan eklenmiş mutfak tezgâhı (Yazar arşivi, 2026).

Yapının güney cephesinde yer alan ve özgün durumda çıkma şeklinde düzenlenen ıslak hacimler kaldırılarak, bunların yerine yığma tuğladan iki katlı bir ek yapı inşa edilmiştir. Ek yapının birinci katı ıslak hacim olarak kullanılmakta, zemin katı ise dışarıdan bağımsız girişi bulunan depo işlevini görmektedir.

3.3.2. Cephe Düzeni

Yapının tüm odalarında aynı tip pencere kullanılmıştır (Görsel 35). Pencere ahşap doğramalı olup üst bölümde üç sabit, alt bölümde ise iki açılır kanattan oluşmaktadır. Alt kanatlar yatay bir kayıtle bölünmüş, üst bölümde yer alan üç cam bölmesi sabit düzenlenmiştir. Pencere ahşap pervazlarla çevrelenmiştir.

Görsel 35: Ahşap pencereler (Yazar arşivi, 2026).

Yapının giriş kapısı çift kanatlı ahşap çakma kapı niteliğindedir (Görsel 36). Kapı, düşey doğrultuda yerleştirilmiş ahşap tahtaların bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş, iç yüzünde ise kanatları sağlamlaştırmak amacıyla üst, orta ve alt seviyelerde yer alan yatay kuşaklarla desteklenmiştir. Dış yüzü sade tutulmuş, geleneksel halka tokmaklar korunmuştur.

Görsel 36: Giriş ve oda kapıları (Yazar arşivi, 2026).

3.3.3. Malzeme ve Yapım Tekniği

Yapının zemin katında yığma taş duvarlar ile taş dolgulu hımuş duvarlar birlikte kullanılmıştır (Görsel 37). Birinci kat ile çatı kalkan duvarının tamamında hımuş sistem uygulanmıştır. Birinci katta hımuş sistemin dolgu malzemesi olarak ateş tuğlası kullanılmıştır. Duvar yüzeylerinde yer yer sıva dökülmeleri görülmekte olup, bu durum taşıyıcı sistemin cephelerde açıkça izlenebilmesine olanak sağlamaktadır. Taşıyıcı sistem; ahşap dikmeler, hatıllar ve yapının rijitliğini artıran çapraz elemanlardan oluşmaktadır. Pencere veya kapı gibi açıklıkların bulunmadığı akslarda ana dikmeler karşılıklı çapraz payandalarla birbirine bağlanmış, duvarların orta seviyesinde ise cephe boyunca uzanan yatay hatıllar kullanılmıştır. Beşik çatının kalkan duvarında da hımuş sistem ve ateş tuğlası dolgulu yapı tekniği devam ettirilmiştir.

KARABÜK İLİ ESKİPAZAR İLÇESİ HAMZALAR KÖYÜ BÜRNÜK MAHALLESİ GELENEKSEL KONUTLARININ MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Görsel 37: Karagözler Evi cepheleri ve yapım tekniği (Yazar arşivi, 2026).

3.4. Konutların Karşılaştırılması

Ayrıntılı olarak incelenen Ahmet Bey Evi, Ramazan Kınalıçukur Evi ve Karagözler Evi; plan özellikleri, kat kullanımları, yapım sistemleri, yapı malzemeleri, çatı biçimleri, cephe düzenleri ve geleneksel mimari öğeleri bakımından karşılaştırılmıştır. Üç konuta ilişkin temel mimari özellikler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. İncelenen Geleneksel Konutların Mimari Özelliklerinin Karşılaştırılması (Yazarlar tarafından hazırlanmıştır).

Özellik	Ahmet Bey Evi	Ramazan Kınalıçukur Evi	Karagözler Evi
Kat sayısı	İki katlı	İki katlı	İki katlı
Zemin kat kullanımı	Ahır	Ahır	Oda, ahır ve depo
Plan tipi	Köşe sofalı	İç sofalı	Köşe sofalı
Yapım sistemi	Yığma taş ve ahşap karkas	Ahşap karkas	Yığma taş ve ahşap karkas
Dolgu malzemesi	Ahşap	Taş	Taş ve ateş tuğlası
Çatı	Beşik çatı	Sundurma çatı	Beşik çatı
Geleneksel mimari öğeler	Herkil, yüklük, ocak, gusülhane, çiçeklik, sedir	Gusülhane, ocak, yüklük, çiçeklik, sedir	Sedir, gusülhane, ocak, çiçeklik
Islak hacim	Çıkma şeklinde	Çıkma şeklinde	Sonradan iki katlı yığma tuğla ek yapı
Sonradan müdahaleler	Islak hacimlerde özgün elemanlar değiştirilmiştir	Giriş merdiveni betonarme olarak yenilenmiş, çatı saçağı uzatılmıştır	Zemin kat ve çardakta yenilemeler yapılmış, bazı pencereler değiştirilmiş, özgün ıslak hacimlerin kaldırılarak ek yapı yapılmıştır

Üç konutun tamamı iki katlıdır ve zemin katlar ağırlıklı olarak servis işlevlerine ayrılmıştır. Ahmet Bey Evi ile Ramazan Kınalıçukur Evi’nde zemin kat tamamen ahır olarak kullanılırken, Karagözler Evi’nde ahırın yanı sıra oda ve depo da bulunmaktadır. Üst katlar yaşam birimleri olarak düzenlenmiş, odalar çardak çevresinde konumlandırılmıştır. Plan düzeni bakımından Ahmet Bey Evi ve Karagözler Evi köşe sofalı, Ramazan Kınalıçukur Evi ise iç sofalı plan şemasına sahiptir.

Kat kullanımı ve plan düzeni bakımından Bürnük konutları, yakın çevredeki geleneksel kırsal konutlarla benzerlik göstermektedir. Ovacık kırsalında çoğunlukla iki katlı olan konutlarda zemin katlar ahır ve depo gibi servis işlevlerine, üst katlar ise yaşam alanlarına ayrılmış; dış, köşe, iç ve orta sofa olmak üzere farklı plan şemaları kullanılmıştır¹⁷. Safranbolu Konarı köyündeki konutlarda da zemin katlarda taşlık ve

¹⁷ Çetin - Mutlu, “Ovacık (Karabük) İlçesindeki Geleneksel Konutların Kırsal Mimari Bağlamında İncelenmesi”, 632.

ahır, üst katlarda ise sofa ve odalar yer almaktadır¹⁸. Kızılcahamam'ın Semer, Ortaköy ve Çobanköy köylerindeki konutlarda da iki katlı kuruluş ile alt katlarda ahır, depo ve samanlık gibi işlevlerin; üst katlarda ise günlük yaşam alanlarının yer aldığı bir düzen hâkimdir¹⁹.

Yapım sistemi açısından üç konut arasında ortaklıkların yanı sıra farklı uygulamalar da vardır. Ahmet Bey Evi ve Karagözler Evi'nde yığma taş ile ahşap karkas sistem birlikte kullanılırken, Ramazan Kınalıçukur Evi'nde ahşap karkas sistem uygulanmıştır. Dolgu malzemeleri bakımından Ahmet Bey Evi'nde ahşap, Ramazan Kınalıçukur Evi'nde taş, Karagözler Evi'nde ise taş ve ateş tuğlası kullanılmıştır. Aynı yerleşim içerisindeki bu farklılıklar, geleneksel konutların yapımında malzeme ve tekniğin yapı özelinde çeşitlendiğini ortaya koymaktadır.

Bürnük konutlarının yapım sistemi ve malzeme özellikleri yakın çevredeki örneklerle karşılaştırıldığında bölgesel bir ortaklık ortaya çıkmaktadır. Ovacık kırsalında yığma ve hıymış sistemlerin birlikte kullanıldığı, taş, ahşap, kerpiç ve tuğlanın temel yapı malzemeleri arasında yer aldığı aktarılmaktadır²⁰. Çerkeş konutlarında da ahşap, kerpiç ve bağdadi tekniği öne çıkmaktadır²¹. Araç kırsalında ise ahşap yığma, ahşap karkas ve karma sistemlerin yanı sıra bazı yapılarda moloz taş zemin kat üzerine ahşap üst kat uygulaması kullanılmıştır²². Bu örneklerle birlikte değerlendirildiğinde Bürnük konutlarında taş ve ahşabın birlikte kullanımına dayanan yapım geleneği, yakın çevredeki kırsal konutlarda karşılaşılan uygulamalarla benzerlik göstermektedir.

Çatı biçimi bakımından Ahmet Bey Evi ve Karagözler Evi'nde beşik çatı, Ramazan Kınalıçukur Evi'nde ise sundurma çatı kullanılmıştır. Cephelerde her üç konutta da ahşap kapı ve pencereler ile çıkma uygulamaları ortak özellikler arasındadır. Bununla birlikte çıkmaların biçimi ve korunma durumu yapıdan yapıya değişmektedir. Islak hacimler Ahmet Bey Evi ve Ramazan Kınalıçukur Evi'nde çıkma şeklinde düzenlenirken, Karagözler Evi'nde özgün ıslak hacimler kaldırılmış ve yerlerine yığma tuğladan iki katlı bir ek yapı yapılmıştır.

Yakın çevredeki konutlarla karşılaştırıldığında, çatı ve cephe özelliklerinde ortaklıkların yanı sıra farklı uygulamalar da bulunmaktadır. Ovacık kırsalında kırma çatı yaygın olmakla birlikte beşik çatılı örnekler de bulunmaktadır; Eskipazar ve Karabük kırsalındaki konutlarda da beşik ve kırma çatı uygulamalarına rastlanmaktadır²³. Kızılcahamam'ın Semer, Ortaköy ve Çobanköy köylerinde kırma çatı yaygın olup saçaklar geniş tutulmaktadır²⁴. Çerkeş'te incelenen konut örneklerinde de çıkma ve geniş saçak uygulamalarına rastlanmaktadır²⁵. Bartın geleneksel evlerinde ise dış cephelerde ahşap kaplama, geniş saçaklı kırma çatılar ve çıkma ile balkonların altında ahşap taşıyıcı elemanlar kullanılmış; özellikle ön cephelerde ahşap süslemeye ağırlık verilmiştir²⁶.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Bürnük Mahallesi'nde ayrıntılı olarak incelenen üç konut; iki katlı kuruluşları, zemin katlarda servis işlevlerinin, üst katlarda ise yaşam alanlarının yer alması, odaların çardak

¹⁸ Yıldız Kaya, *Safranbolu Konarı Köyü Geleneksel Mimari Dokusunun Koruma Bağlamında İrdelenmesi*, 65.

¹⁹ Uğur Demirbağ, "Semer Köyü, Ortaköy ve Çobanköy Konutlarının Mimarisine Genel Bir Bakış", *The Journal of Academic Social Science Studies* 60 (2017), 287.

²⁰ Elif Çetin - Mehmet Mutlu, "Karabük İli Ovacık İlçesi Dudaş Köyündeki Yapıların Geleneksel Malzeme Kullanımı ve Yapım Tekniği Açısından Değerlendirilmesi", *IDA: International Design and Art Journal* 3/1 (2021), 30.

²¹ Uğur Demirbağ, "Çankırı Çerkeş İlçesi Konut Geleneği", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 5/45 (2017), 470.

²² Anar Azizsoy - Celal Eser, "Kırsal Mekânda Tarihî Konutlar ve Yerleşim Üzerindeki Fiziksel Dağılımları", *Kastamonu Araştırmaları: Araç ve Kırsal (Tarih, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Yazıları)*, ed. Anar Azizsoy (Ankara: Nobel Bilimsel Eserler, 2024), 175.

²³ Çetin - Mutlu, "Ovacık (Karabük) İlçesindeki Geleneksel Konutların Kırsal Mimari Bağlamında İncelenmesi", 653.

²⁴ Demirbağ, "Semer Köyü, Ortaköy ve Çobanköy Konutlarının Mimarisine Genel Bir Bakış", 291.

²⁵ Demirbağ, "Çankırı Çerkeş İlçesi Konut Geleneği", 486.

²⁶ Lütfiye Göktaş Kaya - Fatma İribaş, "Bartın Geleneksel Evleri, Cephe Düzenlemesi ve Ahşap İşçiliği", *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 49 (2020), 5,8.

KARABÜK İLİ ESKİPAZAR İLÇESİ HAMZALAR KÖYÜ BÜRNÜK MAHALLESİ GELENEKSEL KONUTLARININ MİMARİ ÖZELLİKLERİ

çevresinde düzenlenmesi, yığma taş ve ahşap karkas/hımuş sistemlerin kullanılması ve geleneksel iç mekân elemanlarının varlığı bakımından yakın çevredeki geleneksel kırsal konutlarla ortak özellikler taşımaktadır. Bununla birlikte plan şemaları, dolgu malzemeleri, çatı biçimleri ve ıslak hacimlerin düzenlenişinde konutlar arasında farklı uygulamalar da bulunmaktadır. Bu yönleriyle Bürnük Mahallesi konutları, geleneksel Anadolu konut mimarisinin Batı Karadeniz ve çevresindeki kırsal örnekleriyle ilişkili, yerel koşullar doğrultusunda şekillenmiş konutlar olarak değerlendirilebilir.

Değerlendirme ve Sonuç

Çalışma kapsamında Hamzalar Köyü Bürnük Mahallesi'nde geleneksel konut özelliği gösteren 15 konut tespit edilmiş ve tamamı saha çalışmaları kapsamında incelenmiştir. İç mekânına erişim sağlanabilen üç konut ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir. İç mekânına erişilemeyen diğer 12 konutun plan düzenleri güvenilir biçimde belirlenemediğinden, araştırmanın plan tipolojisine ilişkin değerlendirmeleri bu üç konutla sınırlı kalmıştır. Diğer konutlar ise konumları, kat düzenleri, cephe özellikleri, yapım sistemleri, malzeme kullanımları ve özgün mimari unsurları açısından dışarıdan incelenerek belgelenmiştir.

Bürnük Mahallesi'ndeki geleneksel konutların eğimli topoğrafyaya ve parsel koşullarına uyumlu biçimde konumlandığı, bazı bölümlerde birbirine yakın, bazı bölümlerde ise bahçe ve tarım alanlarıyla ayrılan bir yerleşim düzeni oluşturduğu tespit edilmiştir. Konutlarla ilişkili fırınlar bazı bahçelerde yer alırken, samanlıkların çoğunlukla harman yerlerinde, bazı örneklerde ise konut bahçelerinde bulunduğu belirlenmiştir. Bu durum, geleneksel konut dokusunun yapıların yanı sıra üretim ve günlük yaşamla ilişkili yardımcı yapılarla birlikte değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Ayrıntılı olarak incelenen üç konutun ortak özellikleri arasında iki katlı kuruluş, zemin katlarda servis işlevleri, üst katlarda yaşam alanları ve sofa/çardak çevresinde şekillenen plan düzeni öne çıkmaktadır. Köşe sofalı ve iç sofalı plan şemalarının bir arada bulunması, yerleşimde plan kurgusunun tek bir biçimle sınırlı olmadığını ortaya koymaktadır. Odalarda korunan ocak, yüklük, gusülhane, sedir ve çiçeklik gibi unsurlar ise geleneksel iç mekân düzeninin önemli bileşenleridir.

Yapıların mevcut durumu, geleneksel konutların zaman içerisinde farklı düzeylerde müdahale ve bozulmalara maruz kaldığını ortaya koymaktadır. Özellikle kullanılmayan yapılarda bakım eksikliği ve malzeme kayıpları dikkat çekerken, kullanılan yapılarda özgün yapı elemanlarının değiştirilmesi veya yeni mekânların eklenmesi söz konusudur. Karagözler Evi'nde özgün ıslak hacimlerin kaldırılarak iki katlı ek yapının oluşturulması bu değişimin belirgin örneklerinden biridir.

Yapıların inşa tarihleri ve yerel ustaları hakkında bilgi edinmek amacıyla saha çalışmaları sırasında ev sahipleri ve köy sakinleriyle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ancak görüşmeler sonucunda yapıların yapım tarihleri ve ustalarına ilişkin kesin ve doğrulanabilir bir bilgiye ulaşılamamış; incelenen yapılarda yapım tarihini belirten kitabe veya yazılı bir kayıt da tespit edilmemiştir. Bu nedenle yapıların kesin olarak tarihlendirilmesi ve yerel ustalar üzerinden yapım geleneğinin kronolojik gelişiminin ortaya konulması mümkün olmamıştır.

Bu çalışma, Hamzalar köyü Bürnük Mahallesi'ndeki geleneksel konut dokusunu plan, yapım sistemi, malzeme, cephe ve iç mekân özellikleriyle birlikte ele alarak mevcut mimari mirasın belgelenmesine katkı sunmaktadır. İncelenen konutların yakın çevredeki geleneksel kırsal konutlarla ortak özellikler taşımasının yanı sıra yapı ve yerleşim ölçeğinde farklı uygulamalara sahip olması, Bürnük Mahallesi'nin yerel koşullar doğrultusunda şekillenen bir kırsal konut karakterine sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Elde edilen verilerin, Eskipazar ilçesinin geleneksel kırsal mimarisine ilişkin bilgi birikiminin geliştirilmesine ve mevcut konutların korunmasına yönelik ileride yapılacak çalışmalara temel oluşturması beklenmektedir.

Kaynakça

- Aydın, Dicle - Çınar, Kerim. "An Analysis of Cultural and Geographical Lasting Characteristics Through the Use of Local Materials in Anatolia: Dwellings in the Konya Plain, Turkey". *Global Built Environment Review (GBER)* 7/1 (2009), 31-49.
- Azizsoy, Anar - Eser, Celal. "Kırsal Mekânda Tarihî Konutlar ve Yerleşim Üzerindeki Fiziksel Dağılımları". *Kastamonu Araştırmaları: Araç ve Kırsalı (Tarih, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Yazıları)*, ed. Anar Azizsoy. 169-222. Ankara: Nobel Bilimsel Eserler, 2024.
- Başlılar Altun, Serpil. *Geleneksel Türk Evleri, Kullanılan Yapı Malzemeleri, Yapı Elemanları ve Yapım Sistemleri*. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Çetin, Elif. "Geleneksel Konut Mimarisinde Niş Temelli Elemanlar Bağlamında "Göz Göre": Ovacık Kırsalında Tipolojik ve Mekânsal Bir Değerlendirme". *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi (TAKSAD)* 15/1 (2026), 45-62. <https://doi.org/10.5281/zenodo.20321889>
- Çetin, Elif - Mutlu, Mehmet. "Karabük İli Ovacık İlçesi Dudaş Köyündeki Yapıların Geleneksel Malzeme Kullanımı ve Yapım Tekniği Açısından Değerlendirilmesi". *International Design and Art Journal* 3/1 (2021), 25-38.
- Çetin, Elif - Mutlu, Mehmet. "Ovacık (Karabük) İlçesindeki Geleneksel Konutların Kırsal Mimari Bağlamında İncelenmesi". *Sanat Tarihi Dergisi* 34/2 (2025), 623-657. <https://doi.org/10.29135/std.1716126>
- Çobancaoğlu, Tülay. "Türkiye'de Geleneksel Ahşap Ev Yapı Sistemlerinin İrdelenerek Gruplandırılmasına Yönelik Bir Değerlendirme". *Tasarım + Kuram* 2/3 (2003), 27-42.
- Çorapçıoğlu, Kemal vd. *Yöresel Kırsal Mimari Kimlik*. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü, 2008.
- Demirbağ, Uğur. "Çankırı Çerkeş İlçesi Konut Geleneği". *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 5/45 (2017), 470-487.
- Demirbağ, Uğur. "Semer Köyü, Ortaköy ve Çobanköy Konutlarının Mimarisine Genel Bir Bakış". *The Journal of Academic Social Science Studies* 60 (2017), 281-291. <https://doi.org/10.9761/IASSS7098>
- Devlet İstatistik Enstitüsü. *1985 Genel Nüfus Sayımı: Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri*. Ankara: Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, 1987.
- Eldem, Sedat Hakkı. *Türk Evi Plan Tipleri*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, 1954.
- Göktaş Kaya, Lütfiye - İribaş, Fatma. "Bartın Geleneksel Evleri, Cephe Düzenlemesi ve Ahşap İşçiliği". *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 49 (2020), 1-26
- Güler, Ramazan. "Geleneksel Gerede Evleri". *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 2/5 (2021), 63-78.
- Köse, Abdullah. "Balıkesir Örneğinde Geleneksel Kırsal Avlu Duvarı". *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 8/2 (2006), 159-184.

KARABÜK İLİ ESKİPAZAR İLÇESİ HAMZALAR KÖYÜ BÜRNÜK MAHALLESİ GELENEKSEL KONUTLARININ MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Kuban, Doğan. *Türk Ahşap Konut Mimarisi: 17.-19. Yüzyıllar*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2017.

Küçükerman, Önder. *Kendi Mekânının Arayışı İçinde Türk Evi*. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, 1996.

Nüfusune. "Hamzalar Köyü Nüfusu, Karabük Eskipazar". Erişim 20 Temmuz 2026. <https://www.nufusune.com/36853-karabuk-eskipazar-hamzalar-koy-nufusu>

Özköse, Aysun. *Safranbolu Köylerinin Yöresel Mimarisi*. İstanbul: YEM Yayın, 2022.

Özyürek, Beyza. *Karabük Paphlagonia Hadrianopolis Antik Kenti Çevresindeki Tarihi Kırsal Peyzajının Korunmasına Yönelik Öneriler*. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024.

Yıldız Kaya, Derya. *Safranbolu Konarı Köyü Geleneksel Mimari Dokusunun Koruma Bağlamında İrdelenmesi*. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.